

SODANKYLÄ

**Kevitsa – Saivelselkä – Satovaara –
Mukkakaarkko – Metsävaara – Ilmakkiselkä –
Kuopsusselkä**

Suunniteltujen moreeninottoalueiden arkeologinen inventointi 2021

Katja Hippeläinen, Tomi Kuljukka

Tilaaaja: Envineer Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Inventointi	4
Moreeninottoalueet	5
MR10	5
MR11	6
MR16	7
MR17	8
MR18	9
MR21	10
MR32	12
MR37	12
MR38	13
Tulos	15
Lähdeluettelo	15
Kohteet	15
1 SODANKYLÄ Metsävaara	15
2 SODANKYLÄ Satovaara	17

Kansikuva: MR17 -alueelta löytynyt kalliomuodostelma, joka muistuttaa olemukseltaan seitaa. Kuvattu kaakkoon.

Perustiedot

Alue: Sodankylän Kevitsan kaivosalueen toiminnan laajennussuunnitelman 9 uutta moreeninottoaluetta; MR10, MR11; MR16, MR17, MR18, MR21, MR32, MR37, MR38. Kohteet sijaitsevat Kevitsassa sekä sen lähistöllä Saivelselässä, Satovaarassa, Mukkakaarkossa, Metsävaarassa, Ilmakkiselällä sekä Kuopsusselällä.

Aiemmat tutkimukset: Joonas, J-P. 2013. Sodankylä Kulttuuriperintöinventointi 2013 - Sodankylän keskiosa. Metsähallitus

Tarkoitus: Selvittää, onko suunniteltujen uusien moreeninottoalueiden kohdalla kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia, suojeltavaksi katsottavia jäännöksiä.

Maastotyö: 31.8.-3.9.2021.

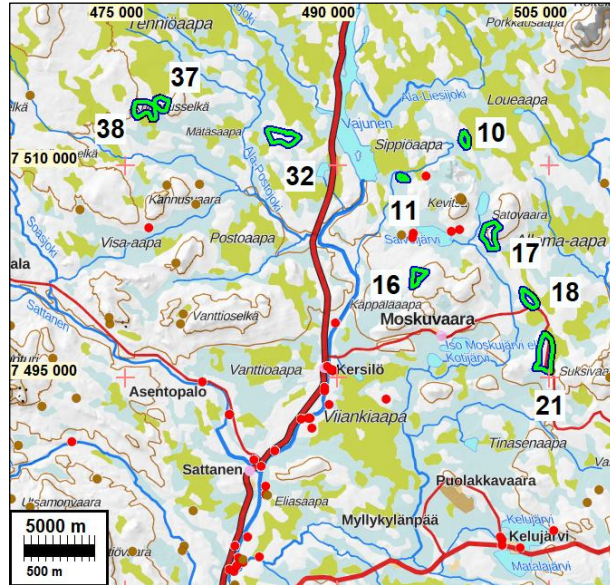
Tilaaja: Envineer Oy

Tekijät: Mikroliitti Oy, Maastotyö: Katja Hippeläinen, Tomi Kuljukka. Raportti: Taika-Tuuli Kaivo.

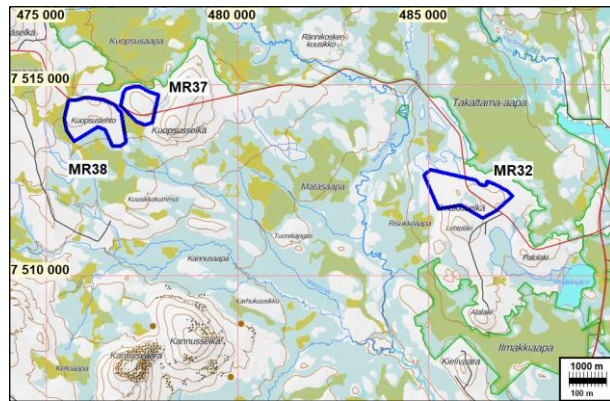
Tulokset: Inventoinnissa tarkastettiin MR21:lla sijaitseva tunnettu muu kulttuuriperintökohde, savottakämpä Metsävaara (1000038824), jonka todettiin olevan samassa kunnossa kuin vuoden 2013 inventoinnissa. Edellisen läheltä, alueen koillisreunasta löydettiin toisen historiallisen hirsirakennuksen jäänteet, joka liittyyneen samaan rakennuskokonaisuuteen savottakämpän kanssa. Alueen MR17 pohjoisosassa havaittiin kalliomuodostelma, joka muistutti olemukseltaan seitaa. Tätä ei kuitenkaan pystytty tarkemmin todentamaan. Muulla ja muilla tutkituilla alueilla ei havaittu eikä ole muinaisjäännöksiä eikä muita arkeologisia suojelukohteita

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 09/2020, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 09/2020. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: K. Hippeläinen & T. Kuljukka

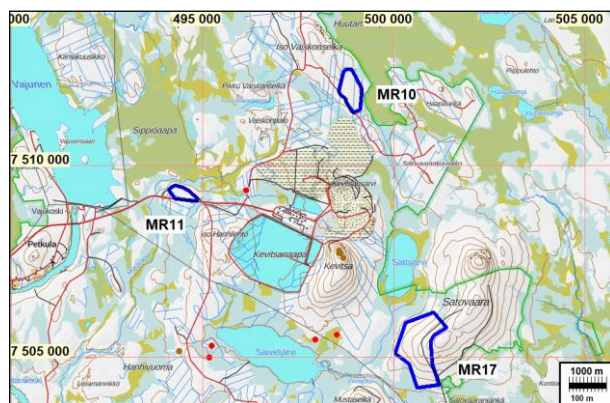
Yleiskartat

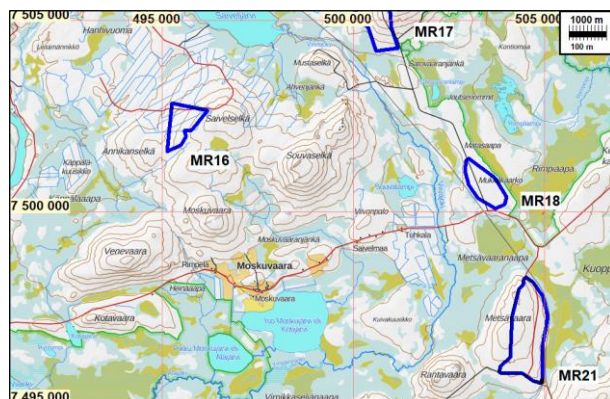
Vasemmalla:
Alueet kartalla
sinivihreällä viivalla.
Raportissa käytetty
projektissa annettuja
aluenumerointeja.
Punaiset pisteet
tunnettuja
muinaisjäännöskohteita,
ruskeat muita
kulttuuriperintökohteita.

Vasemmalla:
Alueet MR32, MR37
sekä MR38.

Vasemmalla:
Alueet MR10, MR11
sekä MR17.

Vasemmalla:
Alueet MR17 (osittain),
MR16, MR18 sekä
MR21.

Inventointi

Sodankylässä, Kevitsan kaivosalueen ympäristössä suunnitellaan uusia moreeninottoalueita. Lapin maakuntamuseo edellytti Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen antamassa yhteysviranomaisen lausunnossa (LAPELY/860/2021) 21.07.2021, että moreeninottoalueilla tulee tehdä arkeologinen inventointi ennen maan muokkausta, jotta voidaan tehdä ajantasainen arvio hankkeen vaikutuksesta alueen arkeologiseen kulttuuriperintöön. Envineer Oy tilasi inventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Inventoinnin suorittivat Katja Hippeläinen sekä Tomi Kuljukka työn kannalta hyvissä olosuhteissa, 31.8.-3.9.2021.

Inventoinnissa tarkastettiin yhdeksän mahdollista moreeninottoaluetta (MR10, MR11, MR16, MR17, MR18, MR21, MR32, MR37 sekä MR38). Vesistöltä alueet sijoittuvat Kannushaaran, Ylä-Postojoen, Matarajoen, Moskujärven ja Suksiaavan valuma-alueille. Niiden lähistöillä risteilee jokia, joista suurimmat ovat Kitinen sekä sen sivujoet Sattanen sekä Jeesiöjoki. Näiden rannat eivät kuitenkaan kuulu inventoitaviin alueisiin. Korkeustasot alueilla vaihtelevat pääosin noin 200–300 m mpy välillä. Alueen MR10 lähistöllä, reilu 200 metriä alueen eteläreunasta luoteeseen, on Kevitsan kaivosalue. Muuten alueet ovat rakentamatonta metsikköä tiestöjen lähistöillä. Alueen MR18 pohjois-kaakkois-reunan lähistöllä sijaitsee Koitelaisen luonnonsuojelualue ja MR37 pohjoisreunan lähellä sijaitsee Pomokairan luonnonsuojelualue.

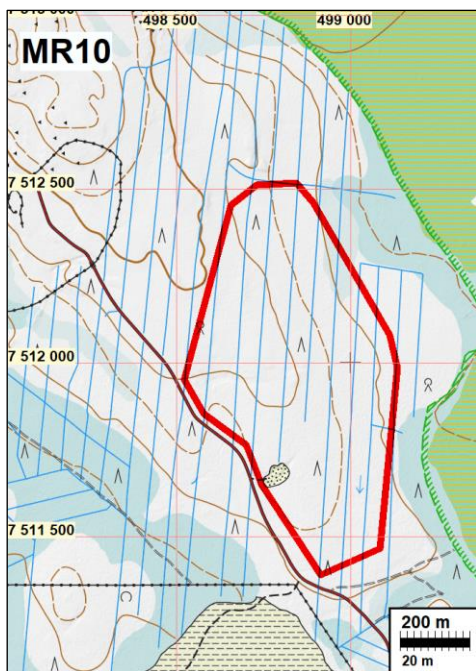
Metsähallitus on suorittanut alueella kulttuuriperintöinventoinnin (Joona, 2013), jossa alueelta MR21 löydettiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi luokiteltu historiallisen ajan savottakämpän jäännös. Rakennus näkyy vuoden 1974 topografisessa kartassa talous- tai varastorakennuksena. Vuonna 2013 maastossa tarkastaessa se oli huonokuntoinen, kasvillisuuden peittämä rakennuksen jäännös. Muilla ottoalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä ei sijaitse suojeltuja tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä tunnettuja kohteita. Lähimpiä tunnettuja kohteita ovat MR10-MR11-MR16-MR17 alueiden muodostaman kehän sisällä sijaitsevan Saiveljärven ympärille sijoittuvat pyyntikuopat Saiveljärvi, Saiveljärvi 2, Saiveljärvi koillinen 1 sekä Saiveljärvi koillinen 2, sekä n. 1 km itään MR11:stä sijoittuva ajoittamaton pyyntikuoppa Iso Hanhilehto pohjoisen.

Moskujärven jäärjärven reuna sijaitsi reilun 5 kilometrin etäisyydellä alueista MR16 (kaakkoon), MR18 (lounaaseen) ja MR21 (itään), Viiankiaavan ja Kelujärven suuntaan. Jäätikön vetäydyttyä Kitisen laaksosta levisi Ancylosjärvi jäärjärven alueelle. Muuten alue on ollut vedenkoskematonta. Alueilla ei siten voi sijaita rantasidonnaisia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Tutkituille alueilla ei ole ollut vanhoja rajoja eikä historiallisella ajalla tiedetä alueella olleen kiinteää asutusta, kuten ei ole edelleenkään.

Ennen maastotyötä tarkastettiin aluetta kuvaavia vanhoja peruskarttoja. Niiltä voitiin havaita merkittynä rakennus vuoden 2013 inventoinnissa mainitun savottakämpän jäännöksen lähistöltä. Muuta arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoista niissä ei havaittu. Maanmittauslaitoksen paikkatietoikkunan rinnevarjostuksesta etsittiin sellaisia maaston muotoja ja merkkejä, jotka voisivat viitata maanpinnalle näkyvistä muinaisjäännöksistä. Alueella MR11 näkyi aineistossa paineita, jotka todettiin luontaiseksi.

Moreeninottoalueet

MR10

MR10 sijaitsi Haapaseläntien itäpuolella, aivan Kevitsan kaivosalueen pohjoispuolella. Alue oli maastoltaan sekametsäistä kangasta. Haapaseläntien vieressä, alueen etelä- ja lounaispuolella on kaivostoimintaan liittyvä maanottopaikka.

Alueen viistovalomallinnosta tarkasteltaessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti mielenkiintoista. Alue tarkastettiin maastossa osittain autosta käsin havainnoiden, osittain maastossa potentiaalisimmilla alueilla jalan kulkien ja samalla silmämääräisesti maastoa havainnoiden.

Alueella ei havaittu mitään koekuopittamisen näkökulmasta kiinnostavaa kohtaa kartta-aineiston perusteella, eikä sellaista tullut maastossa kävellessä vastaan. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Vasen: Alue kuvattu Haapaseläntieltä koilliseen. Oikea: Alue kuvattu koilliseen.

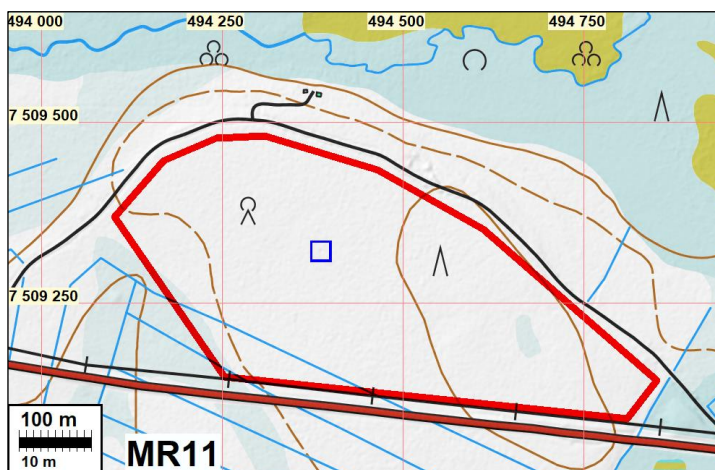
Vasen & oikea: Suunniteltu kulku alueelle on kohdassa, jossa entinen hiekkakuoppa. Vasemmalla hiekkakuoppa on kuvattuna kaakkoon, oikealla luoteeseen.

MR11

MR11 (7,3 ha) sijaitsee Kevitsantien varrella, MR10 vieressä sijaitseva kaivosalueesta länteen n. 5 km ja Kevitsasta n. 4 km. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758-893-11-1. Maasto alueella on sekametsäistä kangasta.

Alue tarkastettiin kulkemalla maastossa jalan sekä samalla silmämääräisesti havainnoimalla. Alueella näkyi esityön aikana viistovalomallinnosta tarkastettaessa kuoppamainen ilmiö, joka tulkittiin tällöin mahdolliseksi pyyntikuopaksi. Tämä ilmiö tarkastettiin maastossa, ja sen kohdalla koekuopitettiin ilmiön varmistamiseksi. Potentiaalisen kartassa havaitun ilmiön lisäksi maastosta löytyi siellä kulkiessa useampi, halkaisijaltaan noin 2–3 m ja syvyydeltään noin 0,5 m kuoppa. Nämäkin tarkastettiin, jotta voitiin varmistaa, liittyivätkö ne ihmistoimintaan.

Kaikki edellä mainitut kuopat osoittautuivat luonnollisiksi ilmiöiksi. Koekuopan perusteella sammalpeitteen alta alkoi noin 40 cm syvyydessä peruskallio, eikä siinä näkynyt mitään merkkejä ihmistoiminnasta. Alueella ei havaittu mitään merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Yllä: MR1:n viistovalomallinnoksessa alueella näkyi mahdollinen pyyntikuoppa, joka on merkitty karttaan sinisellä neliöllä.

Yllä: Viistovalomallinnoksessa havaittu ilmiö koekuopitettiin, kuvassa koekuopan kohta. Tällöin todettiin, että kyseessä on luonnonilmiö. Kuvattu pohjoiseen.

Vasen: Alue Kevitsantien oikealla puolella. Kuvattu itään. Oikea: Alue kuvattu etelään Kevitsantieltä.

MR16

MR16 (68,5 ha) sijaitsee Saivelselässä, Annikanselän ja Saivelselän välissä. Alue on Kevitsantieltä erkanevan Saivelseläntien varrella, 12 km Kevitsasta ja n. 5 km Moskuvaarasta pohjoiseen. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–11–1 sekä yksityisellä kiinteistöllä 758–409–1–4. Maasto alueella on sekametsää ja kangasta.

Alueen viistovalomallinnosta tarkasteltaessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti mielenkiintoista. Alue tarkastettiin maastossa autosta käsin havainnoiden. Alueella olivat hakkuut käynnissä, jolloin näkyvyys oli hyvä, eikä maasto ollut tarkastelun perusteella arkeologisten muinaisjäännösten kannalta potentiaalista.

Alueella ei havaittu mitään koekuopittamisen näkökulmasta kiinnostavaa kohtaa kartta-aineiston perusteella, eikä sellaista tullut maastossa vastaan. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Vasen: Alue kuvattu pohjoiseen. Oikea: Alue kuvattu etelään.

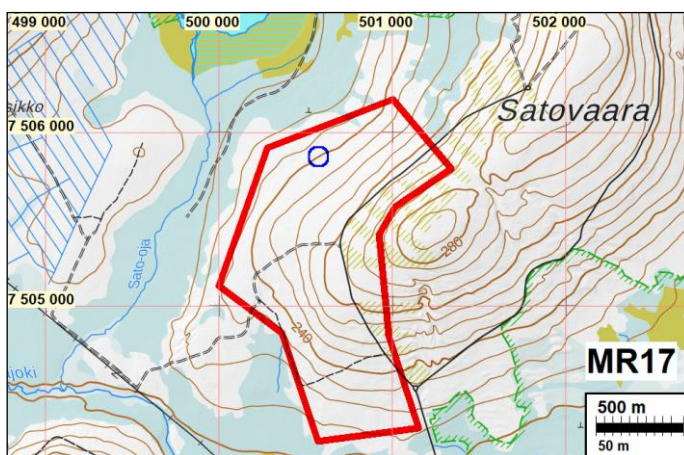

Vasen: Alue kuvattu länteen Satovaarantieltä. Oikea: Alue kuvattu luoteeseen.

MR17

MR17 (144 ha) sijaitsee Satovaaran ja Lipattikuusikon välissä, Satovaarantien päässä, 17 km Kevitsasta. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–11–1.

Alue oli maastoltaan sekametsäistä kangasta, josta osa alueen luoteis- ja pohjoispäädystä oli avohakkuuaukeata. Maanpinnan korkeus laski lounaan ja luoteen suuntaan, kohti lähellä olevaa Saiveljärveä.

Alueen viistovalomallinnoksessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti kiinnostavaa kohtaa, joka olisi tullut erikseen tarkastaa. Alue käytiin läpi osittain autosta käsin tarkastaen, osittain maastossa jalan kulkien ja samalla aluetta silmäääräisesti havainnoiden.

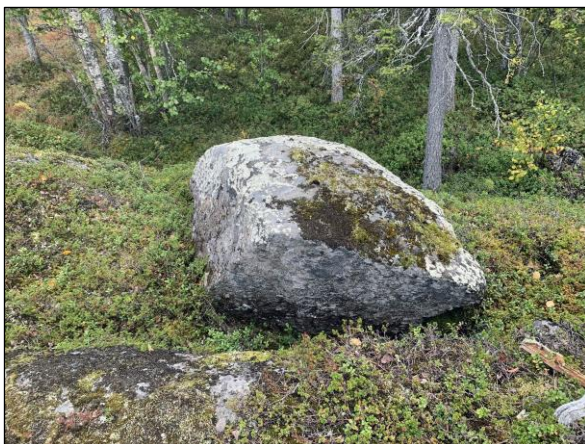
Yllä: MR17:n maastossa kulkiessa havaittiin kalliomuodostelma, merkitty karttaan sinisellä ympyrällä.

Alueella kulkiessa huomattiin erikoinen kalliomuodostelma aivan avohakkuualueen rajalta. Kalliomuodostelma erottui ainoana kaltaisenaan muutoin tasaisesta maastosta. Muodostelma on noin 2 metriä korkea, pohjois-etelä suunnassa 16 metriä pitkä ja itä-länsi suunnassa noin 9 metriä leveä. Kalliossa on paljon lohkeamia sekä koloja.

Lounaan suunnasta katsottuna lohkareen olemus tuo mieleen sammakkomaisen hahmon, tai muun eläimen, jolla silmät sijaitsevat pään yläosassa. Zoomorfisen olemuksensa vuoksi on mahdollista, että kyseessä on seita, eli saamelaiselle muinaisuskonnolle kuuluva pyhä paikka. Tätä ei kuitenkaan voida varmuudeksi todeta, vaan kyse on vaikutelmasta. Lohkareelta on lähimpään järveen (Satojärvi) noin 500 metriä matkaa. Alueelta oli näköyhteys järvelle, joka kuitenkin oli olemassa vain avohakkuuaukean vuoksi. Vastarannalla on kuitenkin tunnettu yksi mahdollinen seita (Kevitsa). Muodostelmalla koekuopitettiin, mutta kuopista ei löydetty mitään ihmisten toimintaan viittaavaa.

Vasen: Kivikasa hakkuuaukean luoteisreunalla. Oikea: Kivikasa kuvattu luoteeseen.

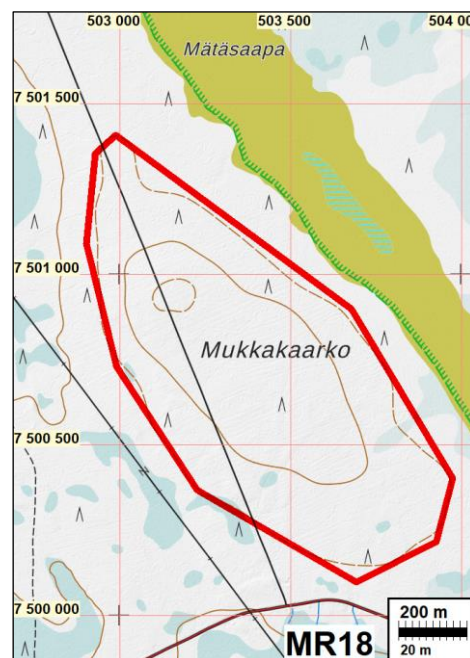

Vasen: Pienempi kivi kivikasan päällä kaakkoiskulmalla. Pienet kivet loivat vaikutelmaa silmistä ja antoivat kivimuodostelmalle sammakkomaisen hahmon Oikea: Maisemaa kuvattuna kivikasan päältä luoteeseen.

MR18

MR18 (73 ha) sijaitsee Mukkakaarkossa, 18 km Kevitsasta ja n. 10 km Moskuvaarasta itään, kulkien Satovaarantien molemmin puolin. Alue sijaitsee lähellä Koitelaisen suojelualuetta, Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–11–1.

Alueen viistovalomallinnoksessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti kiinnostavaa kohtaa, joka olisi tullut erikseen tarkastaa. Alue oli vahvasti metsittynyttä ja erittäin vaikeakulkuista sekametsää, joka ei vaikuttanut arkeologisesti potentiaaliselta alueelta. Alue päädyttiin tarkastamaan pääosin autosta käsin havainnoiden. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Vasen: Alue kuvattu Satovaarantieltä koilliseen Oikea: Alue kuvattu Satovaarantieltä itään

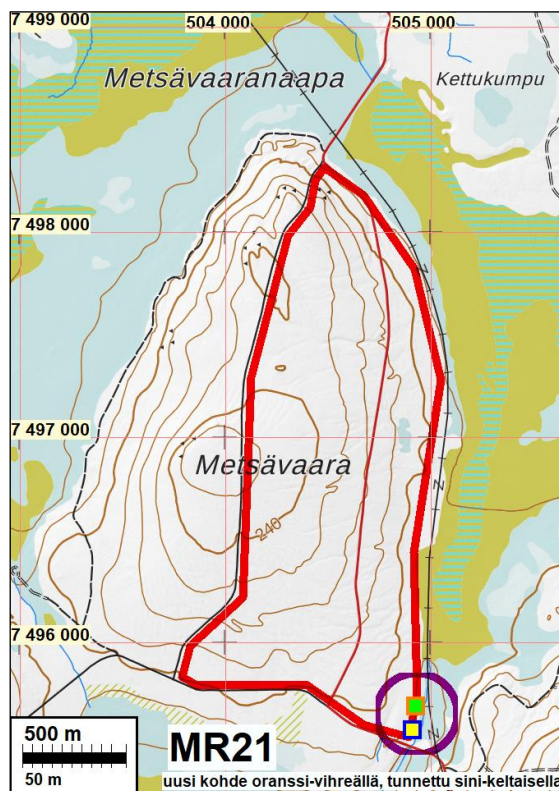
MR21

MR21 (205 ha) sijaitsee Metsävaarassa, Moskuvaarantieltä erkanevan Metsävaarantien varrella, 22 km Kevitsasta. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–13–1. Maasto alueella on sekametsää sekä kangasta.

Viistovalomallinnosta tarkastellessa alueella ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti kiinnostavaa. Alue käytiin läpi osittain autosta käsin havainnoiden, osittain kulkien jalan ja samalla silmämääräisesti maastoa havainnoiden.

Alueella sijaitsee tunnettu muu kulttuuriperintökohte, savottakämpä Metsävaara (1000038824). Tämä tarkastettiin inventoinnin yhteydessä. Inventoinnissa todettiin, että kohde on ennallaan vuoden 2013 inventointiraportin kuvaukseen verrattaessa.

Tunnetun kohteen länsipuolella kulki vanhaa tietä muistuttava, muutaman metrin levyinen, kasvillisuuden peittämä väylä. Väylää kuljettaessa loppuun saakka, eli n. 20 m eteenpäin, löytyi sen itäpuolelta mahdollisesti tunnettuun talousrakennukseen liittyvä hirsirakennuksen jäännös. Rakenteesta ei ole mainintaa vuoden 2013 inventointiraportissa, mutta se asettuu vuoden 1974 peruskartalle merkityn rakennuksen kohdalle ja vaikuttaa ajoitukseltaan yhtenäiseltä tunnetun savottakämpän kanssa. Rakennuksen voidaan tulkita kuuluvan osaksi Metsävaaran savottakämpän kokonaisuutta. Maasto rakennuksen ympärillä on sekametsää ja kangasta sekä suota.

Oikealla: MR21:n kaakkoiskulmassa, tumman violetin ympyrän sisällä on merkittynä sinikeltaisella neliöllä alueen tunnettu rakennus (1000038824) sekä oranssivihreällä neliöllä uusi havainto: hirsirakennus.

Hirsirakennus oli kooltaan 18x12 m. Rakennuksen hirsien jäänteet olivat huomattavasti tunnettua savottakämpää paremmin säilyneet. Nurkkarakenteista päätellen kyseessä on kaksi erillistä rakennusta. Koko rakenteen länsipuolella oli havaittavissa 1x1 m kokoinen kuoppapainanne. Rakennuksen vierestä löytyi muovinen, tummanvihreä kanisteri, jossa luki "saha bernol". Kyseessä on teräöljy-kanisteri, jota on saanut 1950–1970-luvuilla.

Vasen: Alue kuvattuna pohjoiseen. Tie alueen läntisen reunan rajaava nimetön tie. Oikea: Metsävaarantietä pohjoiseen kulki vanha, lähes metsittynyt tie. Kuvattu etelään.

Vasen: Vuoden 2013 inventoinnissa löytynyt kämpän jäännös kuvattu etelään.
Oikea: Uutena havaitun rakennuksen keskiosaa kuvattuna itäreunasta luoteeseen.

Vasen & oikea: Uutena havaitun rakennuksen kulmaa. Vasemmalla kuvattuna etelään, oikealla kaakkoon.
 Oikealla näkyy myös 1950–1970-luvuilla valmistuksessa ollut kanisteri.

Vasen & oikea: Uusi havainto: historiallisen ajan hirsirakennus, vasemmalla itäseinää pohjoiseen kuvattuna, oikealla kulman 7478 / 7480 hirsyä.

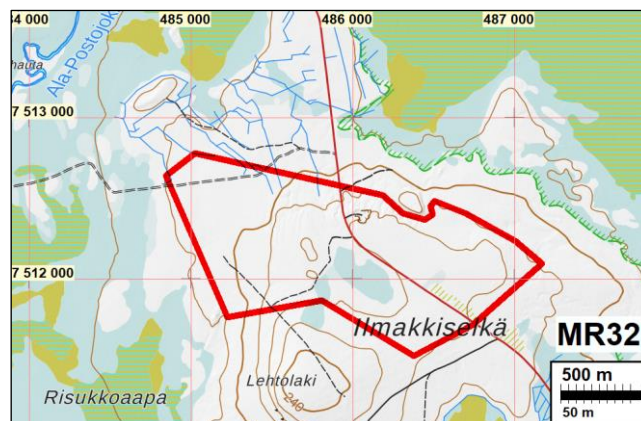

Vasen: Hirsirakennus, kuvattu länteen. Oikea: Rakennuksen länsipuolella on noin 1x1 m kuoppa.

MR32

Mr32 (161 ha) sijaitsee Ilmakkiselässä, Kannuslehdontien varrella, tien kummankin puolen, 17 km Kevitsasta. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–12–1.

Alueen viistovalomallinnoksessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti kiinnostavaa kohtaa, joka olisi tullut erikseen tarkastaa. Alue oli vahvasti metsittynyttä ja erittäin vaikeakulkuista sekametsää, eikä vaikuttanut arkeologisesti potentiaaliselta alueelta. Alue päädyttiin tarkastamaan pääosin autosta käsin havainnoiden. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Vasemmalla:

Kannuslehdontieltä kuvattu kaakkoon.

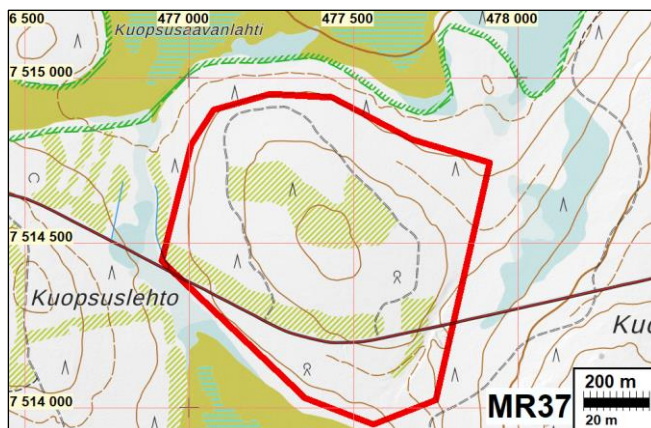

MR37

Mr37 (69 ha) sijaitsee Kuopsusselän luoteispuolella, Kannuslehdontien varrella, lähellä Pomo-kairan suojelualueetta, 28 km Kevitsasta. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–12–1. Eteläpuoli alueesta oli suurimmaksi osaksi suon laitaa ja pohjoinen osa sekametsäistä kangasta.

Alueen viistovalomallinnosta tarkasteltaessa ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalisesti mielenkiintoista. Alue tarkastettiin maastossa osittain autosta käsin havainnoiden, osittain maastossa potentiaalisimmilla alueilla jalan kulkien ja samalla silmämääräisesti maastoa havainnoiden.

Alueella koekuopittiin tieltä noin 50 metriä pohjoiseen päin havaittu ilmiö, joka muistutti hieman peltouritusta. Koekuopan perusteella alue ei ole ollut peltoa. Ilmiö on todennäköisesti syntynyt metsäkoneiden vaikutuksesta. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Vasen: Kannuslehdontieltä kuvattu kaakkoon. Oikea: Alueen etelärajalla suo. Kuvattu itään.

Vasen: Tien pohjoispuolella oli vanhan hakkuuaukean jälkeen noin 10 m leveä kaistale, jossa kulki 6–7 kpl syvää ja noin 20–30 cm leveää uraa. Kuvattu itään. Oikea: Yhteen näistä urista tehty koekuoppa.

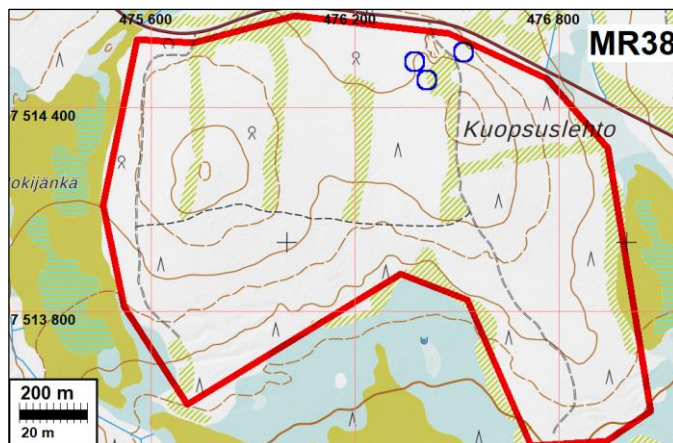
MR38

MR38 (137 ha) kulki Kuopsuslehdon alueella, Kuopsusselän luoteispuolella ja Kannuslehdontien eteläpuolella, 29 km Kevitsasta. Alue sijaitsee Metsähallituksen kiinteistöllä 758–893–12–1. Maasto alueella oli sekametsää ja kangasta.

Alue tarkastettiin maastossa osittain autosta käsin havainnoiden, osittain maastossa potentiaalisimmilla alueilla jalan kulkien ja samalla silmämääräisesti maastoa havainnoiden.

Alueelta tarkastettiin kolme viistovalomallinnoksessa näkynyttä kuopparakennetta, jotka olivat arvioitu läpimitaltaan n. 7 m kokoisiksi aineiston perusteella. Kuopat sijaitsivat Kannuslehdontien eteläpuolella, lähellä inventoidun alueen koillisreunaa.

Kuopat osoittautuivat moderneiksi kaivannoiksi, sillä niissä erottuivat selkeät kauhan muodot, eikä sammalkaan ollut ehtinyt kasvamaan takaisin hiekkamoreenin päälle. Kuopat olivat myös liian suuria ja syviä olakseen pyyntikuoppia. Koekuopituksen perusteellakaan ei löytynyt pyyntikuoppiin tai muuhun vastaavaan liittyvää toimintaa maaperässä. Alueen eteläosassa havaittiin moderni maanmuokauskuoppa. Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Yllä: MR38:n viistovaloaineistossa näkyi pohjois-koillisreunassa kolme kuopparakennetta, jotka merkitty karttaan sinisin ympyröin.

Alueella kulki metsäteitä (vasemmalla), joiden varsilla oli siellä täällä myllättyjä alueita (oikealla).

Vasen: Yksi esimerkki viistovalomallinnoksesta havaitusta ilmiöstä, jotka pääteltiin koekuopittamalla moderneiksi. Pohjoiseen. Oikea: Kolmen kuopan pohjoispuolen ja metsäautotien välissä oli moderni isohko hiekkakuoppa. Länteen.

Tulos

Alueilla MR10, MR11, MR16, MR18, MR32, MR37 sekä MR38 ei havaittu mitään merkkejä arkeologisista muinaisjäännöksistä.

Alueella MR17 havaittiin erikoinen kalliomuodostelma aivan avohakkuualueen rajalta, alueen pohjoisreunan läheltä, 500 metrin päässä Satojärveltä. Kallio on noin mitoiltaan noin 2 x 9–16 m kokoinen ja muistuttaa eläinhahmoa. Kyseessä voisi periaatteessa olla saamelaiseen muinaisuskontoon yhdistettävä pyhä paikka, seita, mutta tätä ei voitu todentaa, vaan kyse on muodostelmaa tarkasteltaessa heränneestä vaikutelmasta – spekulatioista.

Alueelta MR21 tarkastettiin ennestään tunnettu muu kulttuuriperintökohde Metsävaara, kämppään raunio, jonka todettiin olevan samassa kunnossa kuin vuoden 2013 inventointiraportissa. Läheltä tätä tunnettua savottakämpää löytyi myös uutena havaintona historiallisen ajan hirsirakennus, jonka tulkittiin liittyvän samaan rakennuskokonaisuuteen jo tunnetun savottakämpän kanssa. Rakennuksessa oli säilynyt jäänteitä hirsistä, ja se oli huomattavasti paremmassa kunnossa kuin entuudestaan tunnettu savottakämpä. Rakennuksen jäänteiden katsotaan olevan savottakämpän alakohde.

28.10.2021

Katja Hippeläinen, Tomi Kuljukka, Taika-Tuuli Kaivo

Mikroliitti Oy

Lähdeluettelo

- Joona, J-P. 2013. Sodankylä Kulttuuriperintöinventointi 2013 - Sodankylän keskiosa. Metsähallitus.
- Särkinen, L; Pohjala, M. & Kalliojärvi, K. 1974. Topografinen kartta. Topografikunnan karttapaino, Helsinki.

Kohteet

1 SODANKYLÄ Metsävaara

Mjtunnus: 1000038824

Status: muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: historiallinen, 1900-luku

Laji: asuinpaikat

Koordin (rakennus 1): N: 7495574 E: 504915

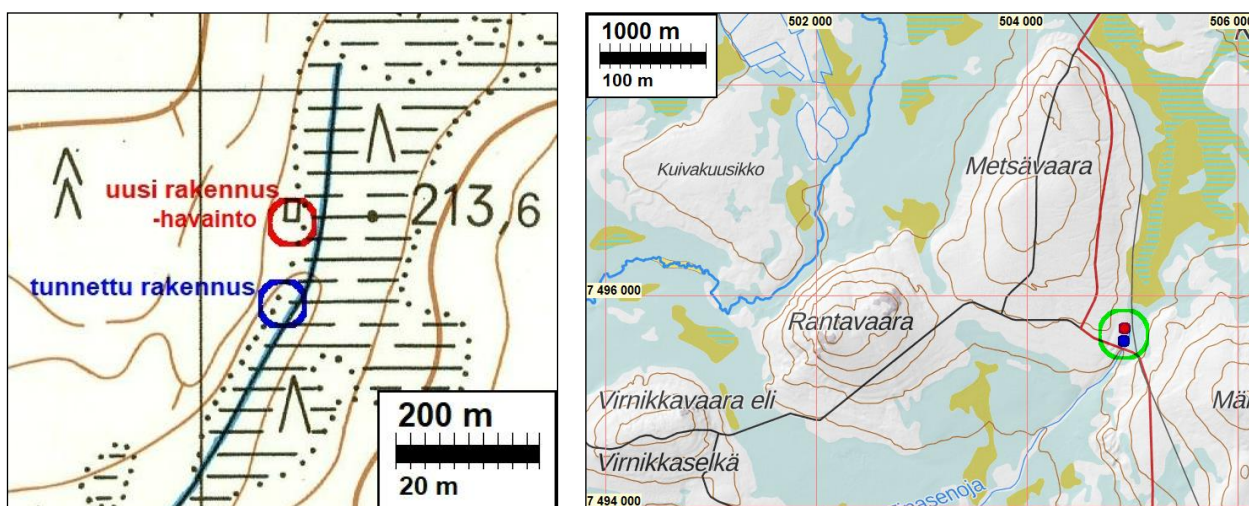
Koordin (rakennus 2): N: 7495688 E: 504929 (uusi havainto)

Tutkijat: Joona, J-P. 2013. Sodankylä Kulttuuriperintöinventointi 2013 - Sodankylän keskiosa. Metsähallitus. Mikroliitti Oy / Hippeläinen, K. & Kuljukka T. inventointi 2021

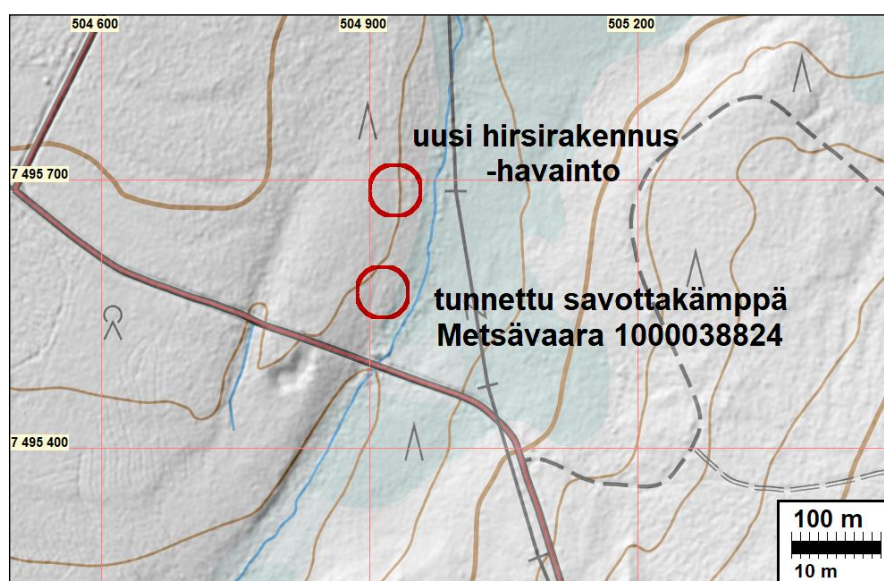
Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Vuoden 1974 topografiseen karttaan on merkitty yksi talous- tai varastorakennus. Metsävaara sijaitsee Moskuvaaran itäpuolella. Kohde on Tinasenojan länsirannalla, nykyisen metsäautotien pohjoispuolella ja siitä pohjoiseen erkautuvan polun itäpuolella. Alue on kuivahkoa kangasta, jossa kasvaa tiheähköä sekametsää. Pieni kämpän jäännös, pituus 11,5 m ja leveys 6 m. Kaksi-osainen, pohjois-etelä suuntainen. Koilliskulmassa on piisikiveys, yksittäiset tai enintään pari hirttä jäljellä, aluskasvillisuuden peittämiä. Rakennelman päällä kasvaa tiheästi koivuja ja kuusia, lisäksi päälle on kaatunut suurehko kuusi.

Hippeläinen & Kuljukka 2021: Tunnetun rakennuksen (rakennus 1) kunto on ennallaan vuoden 2013 inventointiraportin kuvaukseen verrattaessa. Tämän rakennuksen länsipuolella kulkee vanhaa tietä muistuttava n. 3 m leveä ja 20 m pitkä, kasvillisuuden peittämän väylä. Väylän itäisestä päädyistä löytyi todennäköisesti savottakämppään liittyvä hirsirakennuksen jäännös (rakennus 2), kooltaan 18x12 m. Hirsiperustuksia on säilynyt paljolti. Nurkkarakenteista päätellen kyseessä on kaksi erillistä rakennusta. Rakenteen länsipuolella 1x1 m kuoppapainanne. Rakennuksen vierestä löytyi muovinen tummanvihreä kanisteri, jossa luki ”saha bernol”. Kyseessä on teräöljy-kanisteri, jota on saanut 1950–1970-luvuilla.

Maasto rakennuksen luona sekä sen ympäristössä on sekametsää ja kangasta, lisäksi rakennuksen itäpuolen vieressä on suo. Hirsirakennus osuu kohdilleen vuoden 1974 peruskartassa merkityn rakennuksen kanssa.

Vasen: Vuoden 1974 peruskartta. Punaisella ympyrällä merkitty uusi havainto: hirsirakennus (2). Sen kohdalle osuu kartalla rakennus. Tunnetun, sinisellä merkityn savottakämpän (1) kohdalla ei ole kartalla rakennusta. Oikea: Vihreän ympyrän sisälle on merkitty sinisellä tunnettu rakennus 1, punaisella uusi havainto, hirsirakennus 2.

Vasen: Vuoden 2013 inventoinnissa todetun kämpän jäännös kuvattuna koilliseen.

Oikea: Inventoinnissa havaitun hirsirakennuksen keskiosaa. Kuvattu itäreunasta luoteeseen.

2 SODANKYLÄ Satovaara

Status: Muu havainto

Laji luonnonmuodostuma

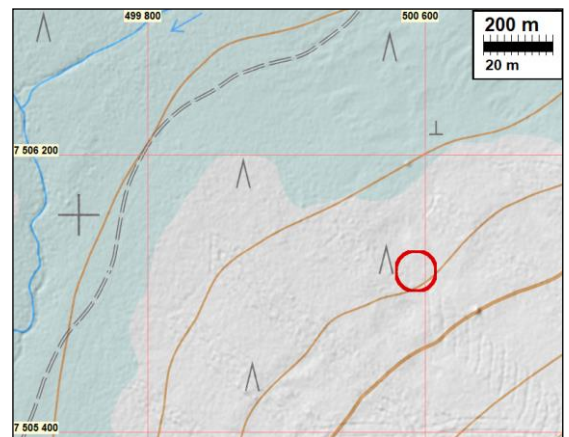
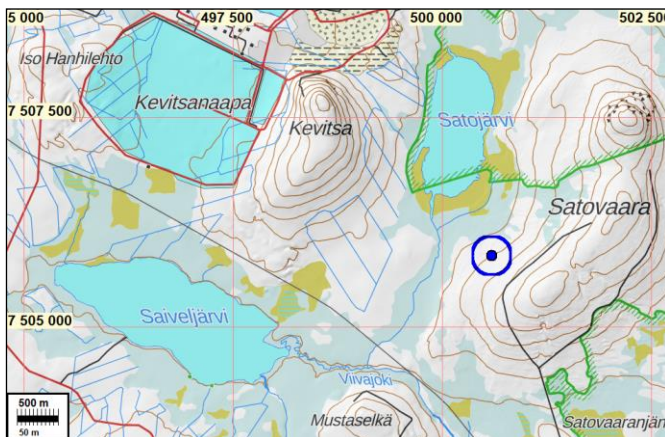
Koordin: N: 7505863 E: 500574

Tutkijat: Mikrolitti Oy / Katja Hippeläinen & Tomi Kuljukka inventointi 2021

Huomiot: *Hippeläinen & Kuljukka 2021:* Kalliomuodostelma erottui ainoana suurena muodostumana muutoin tasaisesta maastosta. Kooltaan muodostelma on noin 2 m korkea, pohjois-etelä suunnassa 16 m pitkä ja itä-länsi suunnassa noin 9 m leveä.

Kalliossa on paljon lohkeamia sekä koloja. Lounaan suunnasta katsottuna lohcare muistuttaa sammakkoa, tai muuta hahmoa/eläintä, jolla silmät sijaitsevat pään yläosassa. Zoomorfisen vaikutelman vuoksi on mahdollista, että kyseessä voisi olla seita, mutta tätä ei voida varmemmin todentaa.

Muodostelma sijaitsee avohakkuuaukean reunalla. Siitä on matkaa lähimmälle järvelle (Satojärvi) noin 500 metriä. Alueelta oli näköyhteys järvelle, kuitenkin vain avohakkuuaukean vuoksi. Vastarannalla on yksi tunnettu mahdollinen seita (Kevitsa).

Kalliomuodostuma kuvattuna luoteeseen.